

Dariusz Rymar

Składy osobowe grup operacyjnych działających na terenie ziemi gorzowskiej w 1945 r. - wybór tekstów źródłowych

---

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 5, 271-291

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NADWARCIAŃSKI ROCZNIK
HISTORYCZNO-ARCHIWALNY
NR 5 - ROK 1998

Dariusz Rymar
Gorzów Wlkp.

**Składy osobowe grup operacyjnych działających
na terenie ziemi gorzowskiej w 1945 r.
— wybór tekstów źródłowych**

Poniżej zestawiono 12 dokumentów, które zawierają listy imienne osób tzw. grup operacyjnych. Grupy operacyjne były powoływane do tworzenia polskiej administracji na terenach tzw. ziem odzyskanych. Cały obszar ziem odzyskanych został podzielony na cztery duże części nazwane okręgami. Były to: Pomorze Zachodnie, Dolny Śląsk, Śląsk Opolski i Prusy Wschodnie. Grupy operacyjne działały na obszarze obwodu, który najczęściej pokrywał się z terenem przedwojennego powiatu. Organizowali je i wysyłali pełnomocnicy okręgowi. Na ich czele stawali pełnomocnicy obwodowi, zwani także zwyczajowo starostami powiatowymi. W połowie 1946 r. urzędy pełnomocników okręgowych i obwodowych zostały zlikwidowane, a ich miejsce zajęli wojewodowie i starostowie powiatowi. Obszar obecnego województwa gorzowskiego znalazł się początkowo w okręgu zachodniopomorskim. Jego południowa część od lipca 1945 r., a więc już po zorganizowaniu polskiej administracji, została podporządkowana wojewodzie poznańskiemu.

Zebrane dokumenty ilustrują składy osobowe grup operacyjnych z powiatów: choszczeńskiego, gorzowskiego, międzyrzeckiego, myśliborskiego, słubickiego, strzeleckiego i sulęcińskiego. W większości pochodzą z zespołu akt Urzędu Wojewódzkiego Szczecińskiego (dalej UWS). Ta grupa źródeł pochodzi zatem z akt urzędu, który z mocy kompetencji

organizował grupy operacyjne. Pozostałe dokumenty uzupełniają ten materiał, dwa z nich uzyskano z Muzeum Okręgowego¹, dwa zachowały się w aktach Zarządu Miejskiego w Gorzowie i Starostwa Powiatowego Strzeleckiego, przechowywanych w Oddziale Archiwum Państwowego w Gorzowie. W zestawieniu umieszczono jeden dokument, który nie zawiera danych osobowych. Jest to obwieszczenie pełnomocnika obwodowego strzeleckiego o objęciu przez niego władzy w powiecie. Dokument przytoczono jako ciekawostkę, gdyż rzadko się zdarza, aby tego typu materiały, wytworzone na samym początku działalności polskiej administracji zachowały się w aktach.

Grupy wysłane przez Pełnomocnika Zachodniopomorskiego objęły powiaty: choszczeński, myśliborski, strzelecki, międzyrzecki, sulęciński oraz słubicki. Nieco inaczej ukształtowała się polska administracja na terenie powiatów gorzowskiego i skwierzyńskiego.

Do Gorzowa Pełnomocnik obwodowy nie przybył wysłany przez pełnomocnika okręgowego. Grupa, która zorganizowała administrację w Gorzowie, powstała spontanicznie w Wągrowcu. Jej członkowie już w czasie wojny przygotowywali się do przejęcia Landsberga. Gdy stało się to możliwe, przybyli do Gorzowa i za zgodą radzieckiego komendanta wojennego przejęli powiat. Grupie tej przewodził Florian Kroenke, który z czasem został zaakceptowany jako pełnomocnik obwodowy przez Pełnomocnika Zachodniopomorskiego. Grupa liczyła 42 lub 43 osoby. W poniższym zestawieniu znajduje się także lista tzw. drugiej grupy operacyjnej, która miała za zadanie wzmocnienie grupy pierwszej. W jej składzie znaleźli się m.in. Leon Kruszona - wiceprezydent Gorzowa oraz Edward Pilarski - późniejszy przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie.

Dokument 5. obejmuje nazwiska osób, które zostały wydelegowane przez Pełnomocnika Zachodniopomorskiego. Była to grupa aprowizacyjna i przemysłowa. Zadaniem Pełnomocnika Ministerstwa Przemysłu R. Zaporowskiego było przejmowanie i zabezpieczanie majątku zakładów przemysłowych i rzemieślniczych.

Administrację w Skwierzynie zorganizowała grupa operacyjna wysłana przez wojewodę poznańskiego. Lista tej grupy zawiera 41 nazwisk.

---

¹ Udostępnione dzięki uprzejmości p. Zofii Nowakowskiej z Muzeum w Gorzowie.

Jednak jak wiadomo, grupa skwierzyńska liczyła tylko 27 osób.² Różnica wzięła się zapewne stąd, iż sporządzająca ją osoba do członków grupy operacyjnej zaliczyła także tych wszystkich, którzy pracowali w „starostwie powiatowym” zorganizowanym przez radziecką komendanturę wojenną Skwierzyny i po przybyciu A. Mikołajczaka zostali włączeni w skład pracowników urzędu pełnomocnika.³

W nawiasach kwadratowych znalazły się informacje pochodzące od autora zestawienia. Jeśli jakaś informacja była trudna do odczytania i nie było pewności co do poprawności odczytania, obok umieszczano nawias okrągły ze znakiem zapytania. W dokumentach zachowano oryginalną pisownię.

---

² *Skwierzyna 1945-1990*, Red. S. A d a m c z y k, Gorzów 1991 s.32.

³ Pracownikami Starostwa Powiatowego zorganizowanego przez radziecką komendanturę byli: Z. Jenek, J. Nowacki, W. Kapela, E. Ciszewska, E. Nowacka, W. Krótki, A. Kępa, J. Syrewicz oraz W. Leciejewski. (Akta Starostwa Pow. Skwierzyńskiego sygn. 86 s.18).

1.

Skład grupy operacyjnej na powiat Choszczno.⁴

Rkps, UWS sygn. 430 s. 19

Grupa Operacyjna na Obwód Choszczno (Armswalde)Wyjazd 21.4.1945 godz. 8**

Funkcja	Nazwisko, imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Osób
Pełnomocnik na obwód	Kowalczyk Bolesław	19.8.1891	Wólka pow. Sokółów	1
Zastępca	Litwak Marian ⁵	20.7.1910	Tarnopol	1
Referent rolnictwa i reform rolnych Pomoc biurowa	Niedzielski Stanisław	25.9.1900	Skarżysko	2
	Kucharczyk Franciszek	18.10.1918	Grabowo	
Referent przemysłu	Breszka Antoni	5.7.1916	Szynwałt	1
Referenci aprowizacji	Muszyński Stanisław ⁶	20.5.1913	Lubonia	4
	Sikorski Jan			
	Appelbaum Edmund Sniatecki Leon			
Delegat administracji szkolnej	Moniuk Bronisław			1
Kierownik biura planowania i odbudowy	Ladek Franciszek	20.4.1915	Murowana Goślina	1
Sekretarz administracji	Pawłowski Ludomir	30.7.1881	Nowe pow. Wągowiec	1
Urzednicy	Zaniewski Jan	9.8.1921	Grochno	2
	Szymonik Henryka ⁷			
Bezpieczeństwo	Laskowski Jerzy			2
	Dobrowolski Jerzy			
	Wyszyński Marian			
	Wdowski Stanisław			
Milicja	Jonczyk Teodor			10
	Bąk Henryk			
	Fila Waclaw			
	Łochowski Jan			
	Mucha Bronisław			
	Zagrodnik Feliks			
	Odziemkowski jan			
Iwański Edward				
			Razem	26
Szofer	Zygas Izydor			2
Pomocnik	Polarek (?) Jan		Razem	28

⁴ Grupa wyruszyła z Pily 21 kwietnia i jeszcze tego samego dnia przybyła do Choszczno.⁵ Poniżej przekreślone nazwisko Rosik Andrzej i nad nim wpisany M. Litwak.⁶ Nazwisko przekreślone.⁷ Nazwisko przekreślone.

2.

**Lista grupy osadników z Wągrowca, która przybyła do Gorzowa
27 marca 1945 r.**

Mps, akta Zarządu Miejskiego i Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie sygn. 6, s. 1⁸

1. Florian Kroenke
2. Piotr Wysocki
3. Leon Kruszona
4. Franciszek Grajkowski
5. Franciszek Stodolny
6. Dr Obuchowicz
7. Sylwester Adamowicz
8. Michał Szyszka
9. Marian Wolniewicz
10. Kazimierz Przybył
11. Antoni Szulc
12. Józef Rańć
13. Gerhard Konopa
14. Zdzisław Niklas
15. Mieczysław Czerwiecki
16. Stefan Wabich
17. Edward Kilinowski
18. Florian Jakubczak
19. Edmund Kaźmierczak
20. Jakub Buchholz
21. Zbigniew Kuźma
22. Franciszek Piwoński
23. Stanisław Różański
24. Franciszek Błażejowski

---

⁸ Na liście tej znajdują się 44 nazwiska. Figurują na niej także nazwiska L. Kruszony oraz K. Jasińskiego (dopisane ręcznie), którzy przybyli do Gorzowa kilka dni później. Z innych źródeł wiadomo, że gorzowska grupa operacyjna liczyła 42 lub 43 osoby. Być może po odjęciu ich nazwisk uzyskamy liczbę 42 osób, które jako pierwsze przybyły do Gorzowa. Na liście tej znajduje się wiele osób, które objęły w Gorzowie kluczowe stanowiska. np. F. Kroenke - został starostą powiatowym, a F. Stodolny jego zastępcą, P. Wysocki - prezydentem miasta, M. Czerwiecki - komendantem Milicji Obywatelskiej, a dr Ludwik Obuchowicz - lekarzem powiatowym. Nie ma pewności, iż dr Obuchowicz przybył do Gorzowa 27 marca. Wedle innych źródeł znalazł się tu dwa dni później (zob. A. M a r c i n i a k, *Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp. w latach 1945-1949*, w tym numerze NRH-A).

25. Marian Błażejowski
26. Józef Tucholski
27. Władysław Kowiński
28. Edmund Stachowiak
29. Antoni Kugler
30. Stefan Krajewicz
31. Sylwester Piontkowski
32. Czesław Józwiak
33. Franciszek Gierek
34. Franciszek Tomczak
35. Ireneusz Urbański
36. Edmund Hojnacki
37. Czesław Kasierski
38. Bolesław Machnikowski
39. Bolesław Cichocki
40. Jan Kaczor
41. Janowiak
42. Kaczmarek
43. Róžański
44. Kazimierz Jasiński

3.

**Lista tzw. drugiej grupy operacyjnej udającej się do Gorzowa⁹.
Rkps, Muzeum w Gorzowie**

Lista członków drugiej grupy operacyjnej w celu uzupełnienia pierwszej ob-
sady miasta Landsberga. Niżej wymienieni zgłaszają swój udział:

Imię nazwisko	Miejsce zamieszkania	Zawód lub wykształcenie	Miejsce urodzenia	Podpis
1. Wardziński Mieczysław	Wągrowiec ul. Poznańska 12	drogerysta	24.11.1901 Uroczka (Wyrzysk)	+ ¹⁰
2. Strzelecki Janusz	Wągrowiec ul. Gnieźnieńska 45	zegarmistrz	11.4.1922 Runowo (Wągrowiec)	+
3. Cieśliński Józef	Wągrowiec ul. Bydgoska 10	piekarz	13.3.1917 Franklimowo (Ostrów)	+

⁹ Grupa przybyła do Gorzowa 8 IV 1945 r.

¹⁰ Plus oznacza, iż w dokumencie jest podpis danej osoby.

4. Grams Adam	Wągrowiec ul. Poznańska 16	bankowiec	30.9.1913 w Wągrowcu	+
5. Grams Bogdan	Wągrowiec ul. Poznańska 16	budowniczy miejski	8.8.1912 Wągrowiec	+
6. Ponichtera Władysław	Bydgoska 13	7 kl. szkoły powsz., stolarz	26.9.1912 Jaszczółta Ostrów	+
7. Rosiejka Jan	Wągrowiec	4 kl. gimn. technik samochod.	1.8.1915 Chicago	+
8. Jasiński Bronisław	Wągrowiec Opactwo 7	7 kl. szk. powsz., pocziarz	14.11.1893 Dziembowo (Chodzież)	+
9. Ciemny Stefan	Wągrowiec Opactwo 7	Szkoła Rolnicza, urzędnik gospodarczy	12.7.1904 Blisice (Wągrow.)	+
10. Kaźmierski Krzysztof	Wągrowiec ul. Kcyńska 1	matura gimnazj.	24.3.1921 w Wągrowcu	+
11. Osser Józef ¹¹	Wągrowiec Pl. Paszkowa 10	urzędnik administr.	20.3.1921	+
12. Osser Stanisława ¹²	Wągrowiec	opieka społeczna	7.1.1907 Warszawa	+
13. Banaszak Witold	Wągrowiec Gnieźnińska 44	szofer me- chanik(szo- fer wicepre- zydenta)	19.9.1910 Śródka (Międzychód)	+
14. Martyński Jan	Wągrowiec ul. Projektowana 11	elektro- technik	31.3.1917 Wągrowiec	+
15. Grygiel Kazimierz	Wągrowiec Targowisko 1	matura gimnazj. rolnictwo	29.1.1918 Dobra Nadzie- ja (Pleszew)	+
16. Martyński Marian	Wągrowiec Projektowana 11	W. I. H. Ekonom.	8.8.1908 Świałkowo (Żnin)	+
17. Ciemny Józef	Wągrowiec ul. Kcyńska 1	fryzjer	13.3.1916 Rudnicz (Wągrowiec)	+
18. Kruszona Leon	Wągrowiec Projektowana 11	nauczyciel bankowość rolnicza	18.6.1909 Grzybowo (Września)	+
19. Jasiński Kazimierz	Wągrowiec ul. Kcyńska 13	urzędnik skarbu	8.2.1896 Rogowo (Żnin)	+

¹¹ Nazwisko skreślone i adnotacja: „małżeństwo nie pojechało. zrezygnowali”. Jednak później musieli dojechać do Gorzowa gdyż J. Osser był tu dyrektorem Zarządu Nieruchomości Miejskich.

¹² J.w.

20. Wysiński Kazimierz	Wągrowiec Projektowana 11	2 kl.gimnazj. administracja	8.1.1926 Muścisko (Wągrowiec)	+
21. Piłarski Edward	Wągrowiec Projektowana 11	W.I.HEkon. Bank.	5.10.1913 Gniezno	+
22. Andrzejewski Wacław	Wągrowiec Pl. Paszkowa 9	szkoła doksztalc. kupiec	27.9.1920 Poznań	+
23. Noetzel Leonard	Wągrowiec ul. Janowiecka 73	Magister nauczyciel matematyki	13.8.1909 Śmigiel	+
24. Suszycki Kajetan	Wągrowiec ul. Poznańska 9	kupiec	12.10.1904 Wycofał się ale później dojechał	+

Dopisek późniejszy na dole: *Przekazuję do Muzeum Okręgowego w Gorzowie Wlkp. Warszawa dnia 23 marca 1977 Leon Kruszoną - wiodący grupę. Zestawienie wykonano na dworcu w Wągrowcu.*^f

4.

Zaświadczenie Starosty Powiatowego Wągrowieckiego dla tzw. drugiej grupy operacyjnej.

Mps, Muzeum w Gorzowie

Starosta Powiatowy Wągrowiecki, Wągrowiec dnia 7 IV 1945

Zaświadczenie

Zaświadcza się, że niżejwymienieni obywatele udają się z ramienia grupy operacyjnej Wągrowiec do Landsberga na polecenie Komendanta Wojennego oraz Starosty w Landsbergu:

1. Wardziński Mieczysław	10. Kaźmierski Krzysztof
2. Strzelecki Janusz	11. Banaszak Witold
3. Cieśliński Józef	12. Martyński Jan
4. Grams Adam	13. Grygiel Kazimierz
5. Grams Bogdan	14. Martyński Marian
6. Ponichtera Władysław	15. Ciemny Józef
7. Rosiejka Jan	16. Kruszoną Leon
8. Jasiński Bronisław	17. Jasiński Kazimierz
9. Ciemny Stefan	18. Wysiński Kazimierz

19. Pilarski Edward
20. Andrzejewski Wacław
21. Noetzel Leonard
22. Suszycki Kajetan

Podpis: Starosta Powiatowy [nieczytelny]

5.

Grupa Pełnomocnika Przemysłowego oraz aprowizacyjna na powiat Gorzów Wlkp.

Rkps, UWS sygn. 430 s. 39¹³

Obwód (Landsberg) Gorzów

Funkcja	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Osób
kier. gr. apr.	Wolski Stanisław	3.11.1892	Łęczycza	1
kier. ref. hand.	Spychała Leon	28.3.1911	Kobylniki	1
referent hand.	Wiśniewski Wiktor	21.5.1902	Kutno	1
referent kontyng.	Wysocki Tadeusz	20.10.1906	Poznań	1
referent zbożowy	Bajon Leon	2.4.1903	Poznań	1
referent młyn-piek.	Spychalski Leon	31.1.1901	Rosko	1
referent świadcz-rzecz.	Szycki Franciszek	27.9.1903	Kuźnica	1
kier. stołówki	Jędrzejewski Roman	23.7.1901	Warszawa	1
Pełnom. Przem.	Zaporowski Ryszard	28.2.1917	Warszawa	1
Z-ca Pełnom. Przem.	Brych Ryszard	25.4.1919	Warszawa	1
delegat	Zdzieszynski Wojciech	3.12.1922	Warszawa	1
del. prawny do dysp.				
pełnom. przem.	Sekuł Izydor	8.7.1914	Warszawa	1
del. prawny do dysp.				
pełnom. przem.	Mucha Władysław	27.12.1894	Poręba	1
del. prawny do dysp.				
pełnom. przem.	Jędrzejewski Ryszard	13.5.1919	Warszawa	1
tokarz masz.	Goldsztein Stanisław	29.5.1921	Warszawa	1
do dysp. pełnom. przem.	Pietrzak Władysław	20.5.1910	Warszawa	1
do dysp. warsz. tapicer.	Muszyński Antoni	9.5.1901	Cerekwica	1
		Razem		17

¹³ Grupa pod przewodnictwem inż. R. Zaporowskiego przybyła do Gorzowa w dn. 2 V 1945 r.

6.

Grupa operacyjna na powiat Międzyrzecz.¹⁴

Rkps, UWS sygn. 430 s. 21

Skład grupy Starostwa Międzyrzecz

Lp.	Nazwisko i imię	Funkcja	Data urodzenia	Miejsce
1	Wiśniewski Stanisław	Starosta	6 V 1903	Błonie
2	Groszewski Brunon	Wice Starosta	20 IV 1907	Grudziądz
Wydział Administracyjny				
3		Sekretarz		
4		maszynistka		
5		maszynistka		
Wydział Przemysłowy				
6	Antkowiak Adam	pełnom.	1903 I XII	Sroda
7	Arcimowicz Czesław	zastęp.	2 VII 1910	Warszawa
8	Gielo Jan	delegat	1 XI 1902	Strachomin - Mińsk Mazow.
Wydział Aprowizacji i Handlu				
9	Markowski Ryszard	kier.obw. referatu	14 IV 1912	Warszawa
10	Buciatyński Ryszard	referent	27 III 1909	Wólka Dąbrowska
11	Muszalski Edward	referent	20 IX 1889	Pogorzelica pow. Września
12	Szafrański Czesław	referent	28 V 1909	Poznań
13	Mandrowski Stefan	młynarz	9 7 1903	Wylatów pow. Mogilno
14	Machłański Henryk	piekarz	5 VII 1922	Zduńska Wola
15	Brozyna Władysław	piekarz	19 VI 1910	
16	Żmudziński Kazimierz		6 II 1906	Tarnów pow. Wągrowiec
Wydział Rolny				
17	Radomski Leon	komisarz ziemski	30 V 1891	Lwówek
Milicja Obywatelska				
18	Goląbek Jakub 9 milicjantów szofer woźny	komendant		

Zestawienie 10 osób zaangażowanych
5 osób do zaangażowania
10 policjantów

[u góry dopisek:] Grupa wyjechała pociągiem 4 maja 1945 r

¹⁴ Po przybyciu do Międzyrzecza grupa zastała już polską administrację zorganizowaną przez Lucjana Brudłę (pełnomocnika na powiaty sulechowski i międzyrzeczki), działającego z polecenia wojewody poznańskiego. Pełnomocnik S. Wiśniewski przejął władzę od zastępcy Ł. Brudły - Bolesława Arlyth-Karaśkiewicza, jednak po krótkim czasie zrezygnował ze swojego stanowiska.

7.

Skład osobowy grupy operacyjnej na powiat Myślibórz.¹⁵

Mps, UWS sygn. 430 s. 34

Zestawienie grupy operacyjnej na powiat Myślibórz

I. Grupa aprowizacyjno-handlowa				
Lp.	Nazwisko i imię	Data ur.	Miejsce ur.	Stanowisko
1	Szczepeński Marian	10.5.1903	Łódź	Pełnom. Rządu Pow. Myślibórz
2	Adamski Leon	18.2.1902	Rogoźno	pełnom. Aprop. i handlu
3	Pawlik Otton	29.5.1909 (?)	Ślawa	do dyspoz. pełnomocnika
4	Lewandowski Hieronim	26.10.1902	Grünberg	— „ —
5	Lewandowski Jakub	22.7.1900	Wenecja	kierownik stołarni
6	Palka Władysław	24.8.1920 (?)	Będzin	do dyspoz. pełnomocnika
7	Zdzierkiewicz (?) Ludwik	25.8.1914	Majdan	do dyspoz. pełnomocnika
8	Miklajanski Tadeusz	19.7.1914	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
9	Kuleczkowna (?) Janina	17.6.1917	Wielichowo	do dyspoz. pełnomocnika
10	Janek (?) Jan	28.3.1910	Börning	do dyspoz. pełnomocnika
11	Bigos Stefania	3.9.1912	Rogoźno	do dyspoz. pełnomocnika
12	Lazewska Aniela	5.7.1900	Berlin	do dyspoz. pełnomocnika
13	Pradojlo (?) Henryk	6.7.1908	Potkstary	do dyspoz. pełnomocnika
14	Jajkowski Kazimierz	22.7.1906	Warszawa	do dyspoz. pełnomocnika
15	Tomczyk Franciszek	12.9.1900	Pruszków	rzeźnik

¹⁵ Była to najliczniejsza grupa operacyjna wysłana przez Pełnomocnika Zachodniopomorskiego. Wyjechała z Pily 18 maja 1945 r. i do Myśliborza dotarła 22 maja (drogą z Gorzowa do Myśliborza przebyła pieszo). Na początku czerwca do Myśliborza dotarła druga grupa operacyjna na czele z Stanisławem Schillerem, który miał nowe pełnomocnictwa do objęcia władzy w powiecie myśliborskim. M. Szczepeński przekazał mu urząd.

16	Kolenda Józef	12.2.1920	Ladin	do dyspoz. pełnomocnika
17	Zawadzki Marian	3.9.1923	Stanisławów	Piekarz
18	Teodorczyk Ignacy	19.6.1896	Grabica	rzeźnik
19	Czarzasty Wojciech	15.4.1897	Laguny	kier. mleczarni
20	Kamiński Jan	18.5.1898	Piaski	piekarz
21	Janek Konstanty	30.4.1899	Grabica	rzeźnik
22	Rynałkowski (?) Stanisław	7.5.1906	Pobiedziska	piekarz
23	Kozala Józef	21.3.1921	Siotkowizna	pomoc leśna
24	Kapusta Antoni	26.5.01	Stuizien (?)	do dyspoz. pełnomocnika
25	Prokopiak Józef	12.2.1907	Sielce	stolarz
26	Pietruszka Kazimierz	2.1.1907	Herno	piekarz
27	Dudziak Jan	28.8.1919	Pieszkowo	piekarz
28	Zarzycki Edward	12.3.1918	[nieczytelne]	piekarz (?)
29	Kwiatkowski Feliks	12.8.1917	Chmielów	do dyspoz. pełnomocnika
30	Adamiak Zdzisław	24.1.1912	Łódź	do dyspoz. pełnomocnika
31	Wurkowski Franciszek	22.2.1884	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
32	Koliński Tadeusz	17.6.1921	Łódź	do dyspoz. pełnomocnika
33	Sulek Izidor	4.4.1907	Skarżysko Kam.	do dyspoz. pełnomocnika
34	Jaroszewska Eugenia	11.1.1916	Warszawa	do dyspoz. pełnomocnika
35	Stawicki Leon	5.4.1912	Bydgoszcz	do dyspoz. pełnomocnika
36	Słupiński Konstanty	23.7.1898	Dzikowiec	do dyspoz. pełnomocnika
37	Kacperski Kazimierz	19.12.1919	Pleszew	— „ —
38	Wolniewicz Jan	29.10.1914	Dortmund	— „ —
39	Stegmann Zygmunt	27.12.1922	Poznań	— „ —
40	Fulmer Edmund	31.8.1903	Poznań	— „ —
41	Fulmer Władysław	25.5.1901	Lwów	Inspektor Szkolny Obwodu
II. Grupa przemysłowa				
1	Orłowski Stefan	4.4.1905	Skalmierzyce	pełnomocnik przemysłowy
2	Bilski Tadeusz	14.4.1907	Skarżysko	zastępca.

3	Szczepański Felicjan	3.11.1906	Łódź	do dyspoz. pełnomocnika
4	Danowski Henryk	16.2.1913	Jedwabno	do dyspoz. pełnomocnika
5	Marcinczyk Benedykt	13.9.1919	Glinki	do dyspoz. pełnomocnika
6	Kodyn Stanisław	24.3.1912	Chmielew	do dyspoz. pełnomocnika
7	Boratyński Kazimierz	1.6.1916	Komory	do dyspoz. pełnomocnika
8	Maloco Karol	15.11.1914	Stara Sól	do dyspoz. pełnomocnika
9	Grzelczak Hieronim	25.8.1922	Kamienice	do dyspoz. pełnomocnika
10	Priebo Feliks	14.11.1899	Dyciek (?)	do dyspoz. pełnomocnika
11	Władyniak Feliks	26.6.1912	Zemiki	do dyspoz. pełnomocnika
12	Wolniewicz Jan	15.12.1910	Promnice	do dyspoz. pełnomocnika
13	Kolasa Feliks	22.9.1915	Mała Dąbrówka	do dyspoz. pełnomocnika
14	Fortuna Jan	19.5.1920	Dąbrówka	do dyspoz. pełnomocnika
15	Michalski Czesław	11.3.1911	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
16	Królak Antoni	28.12.1905	Luszczanów	do dyspoz. pełnomocnika
17	Pawelczak Edmund	1.3.1912	Altona	do dyspoz. pełnomocnika
18	Smaruj Waclaw	15.9.1901	Lopienno	do dyspoz. pełnomocnika
19	Wypiśniak Marian	7.3.1905	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
20	Rychter Cezary	27.8.1905	Kijów	do dyspoz. pełnomocnika
21	Rybakowski Stefan	15.3.1909	Brudza	do dyspoz. pełnomocnika
22	Bak Józef	28.4.1909	Calowon	do dyspoz. pełnomocnika
23	Szendlermajer Jan	10.1.1890	Warszawa	do dyspoz. pełnomocnika
24	Krzemieński Hipolit	12.8.1923	Tomaszów	do dyspoz. pełnomocnika

25	Warwas Waclaw	15.11.1927	Krynki	do dyspoz. pełnomocnika
26	Lis Józef	19.1.1924	Ruda	do dyspoz. pełnomocnika
27	Warwas Marian	19.3.1918	Krynki	do dyspoz. pełnomocnika
28	Żmudziński Feliks	20.11.1897	Lutomiersk	do dyspoz. pełnomocnika
29	Chmielewski Zdzisław	4.1.1914	Chlewiska	do dyspoz. pełnomocnika
30	Slecza Edmund	6.11.1926	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
31	Wieczorek Mieczysław	4.3.1908	Bochun	do dyspoz. pełnomocnika
32	Woźniak Marian	25.3.1911	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
33	Łuczak Stefan	10.8.1896	Waglewo	do dyspoz. pełnomocnika
34	Gilka Bolesław	24.7.1926	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
35	Zawada Waclaw	23.9.1906	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
36	Gajb Antoni	27.2.1901	Drohobycz	do dyspoz. pełnomocnika
37	Wolniewicz Jerzy	11.3.1923	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
38	Strzelecki Tadeusz	1.7.1910	Rudki	do dyspoz. pełnomocnika
39	Cieluch Florian	14.2.1923	Krotoszyn	do dyspoz. pełnomocnika
40	Rudawiec Zygmunt	13.1.1911	Sambor	do dyspoz. pełnomocnika
41	Kaczmarek Aleksander	17.3.1925	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
42	Kawa Janusz	15.7.1922	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
43	Gintrowski Marian	3.12.1911	Unia	do dyspoz. pełnomocnika
44	Przychocki Stanisaw	30.4.1897	Poznań	do dyspoz. pełnomocnika
45	Kujawa Waclaw ¹⁶	16.8.1890	Czeszowo	do dyspoz. pełnomocnika

¹⁶ Cała poz. 45 przekreślona.

III. Grupa rolnictwa i reform rolnych				
1	Klimaszewski Zygfryd	24.2.1909	Paterek	do dysp. reform rolnych
2	Siciński Stanisław	6.2.1905	Warszawa	do dysp. reform rolnych

[na pierwszej stronie u góry ręcznie dopisana data:] 18.5.45

8.

Skład osobowy grupy operacyjnej na powiat skwierzyński.

Rkps, Starostwo Powiatowe Skwierzyńskie sygn. 81 s. 1-3¹⁷

Lista imienna osób przybyłych do Skwierzyny jako grupa operacyjna

Lp.	Nazwisko i imię	Data urodz.	Stan cywilny	Poprzedni adres	Obecny adres	Zawód	Obecna czynność
1.	Mikołajczak Alojzy	3.1.1895	żonaty, 4 dzieci	Poznań Drużbackiej 8	Skwierzyna starostwo	kupiec	Starosta Powiatowy
2.	Płonczyński Władysław	17.6.1898	kawaler	Poznań, Bukowska 11a	Skwierzyna starostwo	kupiec	wice- starosta
3.	Deszert Zygmunt	22.1.1889	żonaty, 1 dziecko	Łuck, woj. wolińskie	Skwierzyna starostwo	banko- wiec	sekretarz starostwa
4.	Kulesza Antoni	11.5.1906	kawaler	Poznań	Skwierzyna	kupiec	referent przem. i handlu
5.	Tęgi Jan	10.7.1898	żonaty, bezdzienny	Poznań ul. Strzecha 43/4	Skwierzyna Starostwo	agro- nom	referent rolnictwa
6.	Noskowiak Waclaw	10.3.1897	żonaty	Poznań ul. Patr. Jack. (?) 37	Skwierzyna Starostwo	przemy- słowiec	komisarz urzędu śledczego
7.	Chęciński Henryk	11.1.1911	żonaty, 1 dziecko	Łódź	Skwierzyna Starostwo	elektro- technik	kier. aprowiz.
8.	Mirecki Edward	17.6.1920	żonaty	Warszawa	Skwierzyna Starostwo	urzędnik samorząd	urząd śledczy
9.	Hrynczyszyn Michał	27.7.1915	kawaler	Sambor woj. lwowskie	Skwierzyna Starostwo	urzędnik	urzędnik referatu rolnictwa

¹⁷ Lista ta nie zawiera żadnej daty. Jeżeli przyjąć, iż rubryka ostatnia („obecna czynność”) została sporządzona w chwili, gdy A. Mikołajczak był pełnomocnikiem (starostą) a W. Płonczyński wicestarostą, to musiała być sporządzona najpóźniej 10 sierpnia 1945 r., tj. do dnia pełnienia urzędu przez W. Płonczyńskiego.

10. Sokolowski Stanisław	4.3.1909	żonaty	Karmomowice pow. Puławy	Skwierzyna Starostwo	rolnik	intendent star.
11. Kłapecki Antoni	28.12.1884	wdowiec	Poznań ul. Focha 73/20	Skwierzyna ul. Stalina	rolnik	gospod. taboru
12. Żelawski Władysław	1909	żonaty, 1 dziecko	Toruń ul. Poznańska 611	Skwierzyna Starostwo	drukarz	
13. Buda Marjan	5.2.1918	żonaty, 1 dziecko	Poznań Górna Wilda 199	Skwierzyna Starostwo	kupiec	ref. przem. i handlu
14. Sprusiński Antoni	9.12.1899	żonaty, 1 dziecko	Łódź Kopernika 63	Skwierzyna Starostwo	biuralista	ref. przem. i handlu
15. Szrama Franciszek	1.5.1905	kawaler	Poznań Górna Wilda	Skwierzyna Starostwo	cukiernik piekarz	
16. Korbik Józef	5.10.1882	żonaty, 4 dzieci	Poznań Rynek Łazarski	Skwierzyna Starostwo	kupiec zbożowy	
17. Jenek Zenon	21.9.1917	kawaler	Poznań	Skwierzyna Starostwo	urzędnik prywatny	urzędnik sekretariatu
18. Kapela Wacław	26.1.1898	żonaty, 2 dzieci	Zmijowiec pow. Międzychód	Skwierzyna ul. Międzyrzecka	urz. straży granicznej	urzędnik sekretariatu
19. Nowacki Józef	4.3.1894	żonaty, 3 dzieci	Zmijowiec pow. Międzychód	Skwierzyna ul. Międzyrzecka	przodownik straży granicznej	urzędnik sekretariatu
20. Ciszewska Eugenia	1.1.1919	panna	Mokrzec pow. Międzychód	Skwierzyna Teatralna 8	nauczycielka	maszynistka
21. Nowacka Eleonora	24.11.1925	panna	Zmijowiec pow. Międzychód	Skwierzyna ul. Międzyrzecka	nauczycielka	maszynistka
22. Kupczyk Antoni	2.3.1915	kawaler	Sieraków pow. Międzychód	Skwierzyna ul. Międzyrzecka	urzędnik. gospod. rolnik	urzędnik referatu rolnictwa
23. Olendrzyńska Zofia	20.3.1927	panna	Warszawa Krucza 7/4	Skwierzyna Teatralna 8		urzędnik referatu rolnictwa
24. Łączkowski Roman						
25. Krótki Wiktor	1.12.1878	wdowiec, 1 dziecko		Skwierzyna	robotnik	woźny starostwa
26. Kępa Andrzej	6.12.1915		Sabinów pow. Wieleń	Skwierzyna ul. Magazynowa 4	szofer	szofer
27. Wójcik Franciszek	2.2.1908			Skwierzyna ul. Garncarska 40	ślusarz	ślusarz

28. Leciejewski Wojciech	6.4.1892	żonaty, 1 dziecko	Skwierzyna	Skwierzyna ul. Stalina 9	woźnica	woźnica
29. Matalewski Kazimierz	10.3.1875	żonaty, 2 dzieci		Skwierzyna ul. Polna 1	włódark	woźnica
30. Bednarek Ignacy	28.10.1901	żonaty, 2 dzieci	Inowrocław ul. Solankowa 18	Skwierzyna Magistrat	przemysłowiec	burmistrz
31. Kasprzak Witold	5.2.1912	kawaler	Swarzędz pow. Poznań	Skwierzyna Starostwo	kupiec	ref. aprowizacji
32. Ratajczak Anastazy	27.9.1901	kawaler	Poznań	Skwierzyna Starostwo	agronom	
33. Dzieczkowska Emilia	29.6.1905	mężatka	Poznań	Skwierzyna Starostwo	urzędnik	
34. Rozynek Teodor	17.5.1895	kawaler	Poznań	Skwierzyna Starostwo	drukarz grafik	
35. Waligóra Edward	10.10.1912	kawaler	Poznań	Skwierzyna Starostwo	malarz	
36. Knak Jan	11.2.1916	kawaler	Poznań	Skwierzyna Starostwo	urzędnik samo rządowy	
37. Jankowski Wincenty	14.6.1898	żonaty, 3 dzieci	Poznań Poznańska 46/48	Skwierzyna Starostwo	kupiec	
38. Polski Władysław		żonaty, 3 dzieci	Poznań	Skwierzyna Starostwo	restaurator	
39. Syrewicz Julian ¹⁸	2.11.1907		Warszawa	Skwierzyna Luisenstr.7	kupiec	
40. Chład Jan	15.5.1924		Stopnica pow. Busko-Zdrój	Skwierzyna Luisenstr.7	biuralista	
41. Waberski Maksymilian	5.10.1882	wdowiec, 3 dzieci	Pobiedziska Rynek 14	Skwierzyna Starostwo	eferent aprow. i handlu	

¹⁸ Tłumacz.

9.

Skład osobowy grupy operacyjnej na powiat słubicki.¹⁹

Mps, UWS sygn. 430 s. 19

Grupa operacyjna na obwód Frankfurt

Wyjazd dnia 3.5.45²⁰

Lp.	Funkcja	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia
1	Pełnomocnik	mgr Jaroszyński Witold	24.12.1911 Przeworsk
2	do dyspozycji	Dalek Bronisław	6.1.1913 Częstochowa
3	urzędnik Starostwa	Dorywalski Wincenty	1907r. Szlesin
4	urzędnik Starostwa	Leśnik Franciszek	30.8. 1914 Kościan
5	urzędnik Starostwa	Karniewski Jan	27.4.1891 Turek
6	urzędnik Starostwa	Rajewska Felicja	28.1.1901 Korczew
7	urzędnik Starostwa	Mikula Antoni	3.1.1897 Szamotuly
8	urzędnik Starostwa	Chmielewski Stefan	8.10.1921 Łódź
9	urzędnik Starostwa	Zakrzewski Michał	23.9.1896 Poznań
10	urzędnik Starostwa	Kijak Stanisław	5.11.1900 Środa
11	urzędnik Starostwa	Durka Kazimierz	16.2. 1911 Września
12	urzędnik Starostwa	Arlt Tomasz	14.12.1884 Gostyń
13	urzędnik Starostwa	Zieliński Marian	22.2.1909 Siedlce
14	urzędnik Starostwa	Karasek Józef	12.3.1914 Poznań
15	Inspektor Szkolny	Jarczewski Franciszek	25.11. 1902 Slotwina pow. Płońsk
16	podinsp. szkolny	Rozłuski Józef	15.4.1909 Konin
17	kier. biura propagandy	Wichniarz Wiktor	10.2.1917 Poznań
18	urzędnik	Kapturezak Zbigniew	19.11.1921 Poznań
19	„ — „	Rychlewska Lidia	27.4.1922 Warszawa
20	pełnomocnik grupy przemysłowej	Jeske Włodzimierz	18.7.1916 Poznań
21	zastępca	Budkiewicz Wacław	6.1. 1903 Badrychowice
22	do dyspozycji	Babski Zbigniew	1.8.1906 Poznań
23	„ — „	Czarnecki Jan	29.9.1925 Poznań
24	„ — „	Jeske Mieczysław	1.1. 1921 Poznań
25	„ — „	Konieczny Aleksy	29.6.1919 Leszno
26	„ — „	Kud Edward	28.3.1906 Rzeszów
27	„ — „	Adamczyk Bronisław	8.10.1926 Kraków

¹⁹ Po przybyciu 5 maja do Rzepina, który był siedzibą powiatu, okazało się, iż był to już pełnomocnik wysłany przez wojewodę poznańskiego. 23 maja pełnomocnik wysłany z Poznania (E. Wystraszewski) przekazał urząd W. Jaroszyńskiemu.

²⁰ Data dopisana ręcznie

10.

Skład grupy operacyjnej na powiat strzelecki.²¹

Rkps, UWS sygn. 430 s. 13

Grupa operacyjna na obwód Strzelce (Friedeberg) Wyjazd 26.4.1945

Lp.	Funkcja	Imię i nazwisko	Urodzeni		Osób
			Data	Miejsce	
1	Starosta	Śniowski Jan	14.2.1908	Psary	1
2	zast. Starosty	Scisło Władysław	8.11.1916	Kielce	1
3	sekretarz	Czaj Ignacy	28.6.1914	Rokitno	1
4	urzędnik	Kowalski Jan	21.1.1906	Dzierzgow	1
5	urzędnik	Kaczmarek Andrzej	15.5.1910	Ocisęki	1
6	urzędnik	Śniowski Stanisław	6.5.1910	Psary	1
7	urzędnik	Marczyński Marian	21.7.1893	Czersk	1
8	urzędnik	Molak Józef	14.8.1910	Kępa Okrzevska	1 insp. gmin
9	aprowizacja	Pawłowski Edmund	23.9.1889	Pursk	1
10		Lis Walenty	20.1.1896	Chotynice	1
11		Konieczny Czesław	30.10.1901	Bombki	1
12		Niewiadomski Edward	3.10.1901	Sobótka	1
13	ref. przemysłowy	Ratyński Stanisław	1.5.1917	Woronja (?) (Rosja)	1
14		Robakiewicz Zygmunt	23.3.1919	Kaczyny	1
15		Baliński Leszek	29.3.1920	Warszawa	1
16		Ciechanski Edward	8.3.1915	Warszawa	1
17		Pietrzak Jan	18.6.1898	Warszawa	1
18		Pietrzak Wiktor	5.1.1910	Łowicz	1
19	ref. roln.	Olędzki Stanisław	22.10.1923	???	1
		Janas Kazimierz	26.2.1926	Brodnica	1
	ref. odbudowy	inż. Sypniewski Henryk	13.1.1891	Piotrków	1

²¹ 29 IV 1945 r. Jan Śniowski objął urząd pełnomocnika w Strzelcach Kraj. (zob. niżej).

11.

Pismo Pełnomocnika na Obwód Strzelce Kraj. o objęciu władzy
Mps, Gminna Rada Narodowa w Zwierzynie sygn. 13, s. 1

Pełnomocnik Rządu Tym. R P
na Obwód Strzelce
Okręg Pomorza Zachodniego

Ogłoszenie

Z ramienia Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej z dniem 29 kwietnia 1945 r. obejmuję kierownictwo administracji cywilnej na terenie obwodu (powiatu) Strzelce - Friedeberg.

Wszystkie istniejące już organa administracji cywilnej wzywam do podporządkowania się moim zarządzeniom.

Dotychczasowa nazwa

„STAROSTWO POWIATOWE W STRZELCACH”²²

otrzymuje urzędową nazwę:

„URZĄD PEŁNOMOCNIKARZĄDU TYM.[CZASOWEGO] R.P. NA
OBWÓD STRZELCE, OKRĘG ZACHODNIO-POMORSKI”

Pełnomocnik (Starosta) Obwodu
(-) Jan Śniowski

Strzelce, dnia 29 kwietnia 1945 r.

[Pieczęć okrągła o treści:]

Starostwo Powiatowe na Powiat Strzelce woj. Szczecińskie

---

²² Zapewne chodzi tu o „starostwo” utworzone z inicjatywy radzieckiego komendanta wojennego.

12.

Skład osobowy grupy operacyjnej na powiat sulęciński.²³

Mps, UWS sygn. 430 s. 38

Wykaz imienny osób grupy na pow. Cielęcin

Lp.	Imię i nazwisko	Data urodz.	Miejsce urodz.	Delegowany (stanowisko)
1	Jan Ornas	18.1.1886	Lisewo	Starosta
2	Zygmunt Nietrzebka	4.10.1903	Żyrardów	kierownik kanc.
3	Stanisław Fraczkowiak	17.9.1903	Kokoszyn Pozn.	Sekretarz Wydz. Powiat.
4	Aleksander Kraus	17.7.1892	Tarńów	pełnomocnik przemysłowy
5	Franciszek Obiała	16.9.1917	Niszewice	Zast. pełn. przemysł.
6	Eugenia Zalewska	19.9.1921	Kosobudy Lubel.	kancelistka
7	Antoni Andryszewski	21.4.1903	Żyrardów	Kdt Milicji Obywatelskiej
8	Zbigniew Wolski	27.4.1920	Biskupiec	przemysł
9	Maria Serocinska	1.1.1912	Skierniewice	kasjerka wydz. powiat.
10	Aleksander Klajnowski	26.2.1905	Bachotek	piekarz
11	Kazimierz Chmielewski	16.8.1909	Mlewo	piekarz
12	Tadeusz Kowalczyk	15.9.1922	Bitkowow	kancelista
13	Zygmunt Przybyszewski	15.6.1898	Strzelno	komisarz ziemski
14	Zbigniew Duchalski	26.2.1920	Poznań	technik drogowy
15	Wiktor Chelmikowski	14.10.1917	Plemięta	referent aprow. i handlu
16	Wacław Kujawa	16.8.1890	Czeszewo	przemysł
17	Stanisław Paszkiewicz	18.10.1910	Grylewo	Owobnik (?) (milicja)
18	Czesław Łukowski	2.1.1909	Berlin	Zast. Starosty
19	Włodzimierz Pultaszewski	9.7.1912	Łódź	przemysł
20	Wincenty Arciszewski	5.4.1909	Biała Podlaska	Milicja
21	Leon Kubczuk	4.10.1911	Biała Podlaska	Milicja
22	Feliks Jankowski	9.5.1916	Poznań	do dysp. pełno-moc. obwodu

[U góry dopisano ręcznie datę:] 18.5.45

²³ Grupa wysłana z Piły 18 maja, po kilku dniach przybyła do Sulęcina. 27 maja do Sulęcina przybyła grupa z Poznania, która przy pomocy radzieckiego komendanta wojennego usiłowała przejąć władzę. W czerwcu 1945 r. J. Ornassa zastąpił Leon Dębniak.